

Програма фахового вступного випробування (екзамену) для вступників на навчання для здобуття ступеня вищої освіти «магістр» за спеціальністю 291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії» (освітньо-професійні програми: «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії», «Міжнародна інформаційна безпека») за денною формою навчання.

Укладачі програми:

д. і. н., доц. Миколенко Д.В.;
д. соц. н., проф. Хижняк Л.М.;
к. політ. н. Солових Є. М.;
к. т. н., доц. Харченко І.М.;
к. е. н., доц. Чернишова Л.О.
к. політ. н. Пересипкіна І. В.

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Програма є основним науково-методичним документом, що регламентує зміст вступного екзамену. Вона спрямована на забезпечення комплексного підходу до оцінки теоретичної підготовки вступників, до виявлення рівня їх знань.

Мета програми – визначити обсяг і необхідний рівень теоретичних знань та практичних навичок вступника.

Вступник повинен знати:

- зміст найважливіших категорій та понять міжнародних відносин, сутності та специфіки принципів міжнародного порядку;
- основні тенденції розвитку глобальної міжнародної системи;
- основні наукові школи та напрями теорії міжнародних відносин;
- основні поняття міжнародних інформаційних відносин, сутності концепцій та моделей міжнародного співробітництва в галузі інформації і комунікації;
- практику реалізації міжнародної інформаційної політики на глобальному, регіональному та національному рівнях;
- концептуальні засади інформаційно-аналітичної діяльності у міжнародних відносинах;
- структуру та основні моделі комунікації, класифікації комунікації за різними критеріями, особливостей комунікативного процесу, функцій комунікації та комунікативних актів;
- місце та роль теорії масової комунікації в системі наукових знань;
- методи дослідження системи масової комунікації;
- основи аналізу та класифікації конфліктів, прогнозування їх розвитку;
- основи сучасної дипломатії;
- визначальні засади зовнішньої політики;
- основи процесу формування міжнародної безпеки;
- основні методи та засоби забезпечення міжнародної інформаційної безпеки;
- визначальні засади зовнішньої політики України.

Вміти:

- логічно обґрунтовувати та висловлювати свою точку зору з проблематики міжнародної інформації;
- здійснювати міжнародно-правовий аналіз сучасних зовнішньополітичних ситуацій та проблем;
- застосовувати теоретичні знання з міжнародної інформації у подальшій практичній професійній діяльності;

–визначати, сформулювати, пояснювати, порівнювати елементи системи, принципи й методи міжнародних інформаційних відносин; вміти аналізувати світові політичні процеси, міжнародні відносини та зовнішню політику;

–визначати ефективність стратегій зовнішньополітичної діяльності за результатами аналітичних досліджень і аналізу зарубіжного досвіду, використовуючи методи порівняльного аналізу;

–оцінювати ефективність діючих форм і методів державного управління зовнішньополітичною діяльністю держави за результатами аналізу програм, вітчизняного і зарубіжного досвіду їх реалізації,

–використовуючи методи порівняльного та інституційного аналізу.

Порядок створення, організації та роботи фахової атестаційної комісії регламентується Правилами прийому до Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна в 2024 році та Положенням про приймальну комісію Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна.

Форма екзаменаційного завдання – тести: 100 тестових завдань (2 бали за кожну вірну відповідь).

Порядок оцінювання

<i>Кількість вірних відповідей на тести</i>	<i>Кількість балів</i>
100	200
99	198
98	196
97	194
96	192
95	190
94	188
93	186
92	184
91	182
90	180
89	178
88	176
87	174
86	172
85	170
84	168
83	166
82	164
81	162
80	160

<i>Кількість вірних відповідей на тести</i>	<i>Кількість балів</i>
79	158
78	156
77	154
76	152
75	150
74	148
73	146
72	144
71	142
70	140
69	138
68	136
67	134
66	132
65	130
64	128
63	126
62	124
61	122
60	120
59	118
58	116
57	114
56	112
55	110
54	108
53	106
52	104
51	102
50	100
1-49	незадовільно

Вступник допускається до участі у конкурсному відборі для зарахування на навчання, якщо оцінка фахового вступного випробування складає **не менше 100 балів**.

ПРОГРАМА ЕКЗАМЕНУ

Завдання до вступного випробування складається з завдань з навчальних дисциплін:

1. Міжнародні відносини та світова політика.
2. Дипломатична та консульська служба.
3. Теорія масової комунікації.
4. Міжнародні комунікації.
5. Міжнародна інформація.
6. Інформаційно-аналітична діяльність в міжнародних відносинах.

Основні теми екзамену:

Дисципліна: «Міжнародні відносини та світова політика»

Тема 1. Основні параметри сучасної системи міжнародних відносин.

Європейська система міжнародних відносин на початку ХХІ ст. Концептуалізація міжнародних відносин. Глобальні тенденції світової політики. Перехідний період від біполярної системи міжнародних відносин наприкінці ХХ – на початку ХХІ ст. Європейська система міжнародних відносин: базові компоненти та динаміка розвитку. Організація безпеки та співробітництва в Європі. ЄС: процес розширення та новітні трансформаційні процеси. Брекзит 2016 р. – вихід Великої Британії з ЄС. НАТО у 1999 – 2018 рр. Рада Європи і розширення просторових рамок діяльності. Проблеми військової безпеки в Європі. Вплив економічної кризи 2008-2013 рр. на міжнародні відносини в Європі. Балканський регіон після розпаду СФРЮ. Загострення дискусій в ЄС з ключових питань міжнародних відносин.

Тема 2. Міжнародні відносини на пострадянському просторі.

Феномен «нової Східної Європи». Економічно-соціальні характеристики пострадянського простору та інтеграційні процеси. Утворення та діяльність Співдружності Незалежних Держав (СНД). Особливості зовнішньополітичного вектору Естонії, Латвії, Литви. Закавказький регіон у міжнародних відносинах. Проблеми безпеки та військово-політична взаємодія в регіоні. Організація договору про колективну безпеку. Поза регіональні актори (ЄС, США, Китай).

Тема 3. Міжнародні відносини на Близькому і Середньому Сході та в Африці.

Загальна характеристика регіональних систем міжнародних відносин. Близькосхідний конфлікт. Революції в арабських країнах 2011 р. Зовнішньополітичні наслідки «Арабської весни». Громадянська війна в Сирії та її вплив на сучасні міжнародні відносини. Сучасна зовнішня політика Ірану. Посилення Туреччини та її регіональна політика у 2000-х рр. Ситуація в Афганістані. Становище держав Африки у сучасній системі міжнародних

відносин, Економічне співтовариство країн Західної Африки. Африканська політика провідних західних держав. Політика КНР в Африці.

Тема 4. Міжнародні відносини в Азії та АТР.

Загальна характеристика регіональних систем міжнародних відносин в Азії та АТР, Зовнішня політика Індії на сучасному етапі. Проблема індійсько-пакистанських відносин. Зовнішня політика Пакистану. Фактор ядерного статусу Індії та Пакистану. Регіональна політика КНР. Основи зовнішньої політики держав Південної Азії. Проблеми безпеки в АТР. Корейський півострів в системі міжнародних відносин. Перша зустріч лідерів КНДР та Південної Кореї (2018). Сучасна зовнішня політика Японії. Діяльність АСЕАН. Прийняття Статуту АСЕАН (2007). Шанхайська організація співробітництва. Основні параметри зовнішньої політики Австралії та Нової Зеландії.

Тема 5. Зовнішня політика США, Канади та американська система міжнародних відносин.

Зовнішньополітична доктрина США на сучасному етапі. Прагнення збереження світового лідерства. Зовнішня політика адміністрації Д. Буша-молодшого. Теракти 11 вересня 2001 р. в Нью-Йорку та їх міжнародні наслідки. «Нова стратегія безпеки США» 2002 р. Вторгнення США в Ірак. Експорт демократії («кольорові революції»). Вихід США з системи ПРО. Концепція американського світового лідерства в зовнішній політиці Б. Обама. Зміни іракського вектору зовнішньої політики США. Корегування зовнішньої політики адміністрацією Д. Трампа. Загострення американсько-китайських відносин. Сутність ситуації «взаємного гарантованого економічного знищення» у відносинах США та Китаю. Основи зовнішньої політики Канади. Міжамериканська система міжнародних відносин. Організація американських держав. Північноамериканська зона вільної торгівлі (НАФТА). Латинська Америка в системі сучасних міжнародних відносин.

Тема 6. Зовнішня політика України.

Правові засади зовнішньої політики незалежної України. Закон України про національну безпеку 2003 р. Закон України про засади внутрішньої та зовнішньої політики України 2010 р. Українські національні інтереси та їх забезпечення у вітчизняній міжнародній діяльності. Пріоритети діяльності України на пострадянському просторі. Інтереси України щодо країн пострадянського простору. Політика України щодо інтеграційних проєктів на пострадянському просторі: СНД, ЄврАзЕС, ГУУАМ: мета, основні напрями і перспективи діяльності. Інтереси України в ГУУАМ. Українсько-американські відносини. Місце США та України у системі зовнішньополітичних пріоритетів. Етапи українсько-американських відносин. Проблеми українсько-американських відносин та механізми їх подолання. Європейський Союз та країни Західної Європи у зовнішній політиці України. Відносини України та

ЄС. Політика ЄС стосовно України. Інтереси України щодо ЄС. Міжнародно-правова база та механізм співробітництва України та ЄС. Відносини України з країнами Західної Європи. Ключові інтереси України щодо країн Західної Європи. Відносини України з Німеччиною, Францією, Великобританією. Відносини України з Італією, Іспанією, Португалією, країнами Північної Європи.

Дисципліна «Дипломатична та консульська служба»

Тема 1. Вимоги до професії дипломата. Дипломатичні ранги.

Перелік знань, які належать до кола функціональних обов'язків дипломата: спеціальні, професійні навички, особисті якості. Дипломатія і стратегічна розвідка.

Дипломатичні класи та ранги. Дипломатичні ранги, які вживаються в діяльності української дипломатичної служби. Правова процедура їх присвоєння.

Тема 2. Порядок визнання держав, встановлення дипломатичних відносин та їх завершення.

Встановлення дипломатичних відносин. Сутність дипломатичного представництва держави. Процедура відкриття дипломатичного представництва. Глава дипломатичного представництва, його завдання та функції.

Тема 3. Дипломатичне представництво, його організація і форми роботи. Дипломатичне листування.

Особливості функціонування та завдання дипломатичного представництва. Персонал дипломатичного представництва. Розташування дипломатичного представництва. Структура дипломатичного представництва, функції його відділів.

Тема 4. Дипломатія – інститут та інструмент зовнішньої політики України.

Поняття та завдання дипломатичної служби. Функції та система органів дипломатичної служби. Персонал дипломатичної служби. Міністерство закордонних справ України: поняття, функції та структура, Департамент консульської служби, представництва МЗС на території України. Закордонні дипломатичні установи України. Функціональні місії у складі посольств. Постійні представництва України при міжнародних організаціях.

Тема 5. Консульська служба. Задачі й функції консульських установ за кордоном стосовно громадян України.

Поняття, завдання та система органів консульської служби України. Функції та структура консульської установи. Головна місія консульств. Особливості роботи консульських установ у прикордонній зоні з ЄС. Здійснення нотаріальних дій та легалізація документів.

Дисципліна «Теорія масової комунікації»

Тема 1. Масова комунікація у науковому дискурсі. Процес масової комунікації і концептуальні засади медіавпливу

Поняття та етапи розвитку масової комунікації. Предметне поле теорії масової комунікації. Сучасна теорія масової комунікації як міждисциплінарний поліоб'єктний напрямок. Основні наукові течії, принципи й підходи до вивчення масової комунікації. Роботи по теорії масової комунікації представників Франкфуртської школи (Т. Адорно, В. Беньямін, Г. Маркузе, М. Хоркхаймер).

Сутність, структура процесу масової комунікації. Елементи масової комунікації. Повідомлення в масовій комунікації. Критерії відбору новин. Споживачі продукції ЗМК. Види масової комунікації (масмедійні комунікації, рекламна комунікація, PR-комунікації, пропагандистська комунікація, агітаційна комунікація). Формати масової комунікації (формат прямого ефіру, формат новин, формат публіцистичної програми, формат рекламної акції і т. ін.). Форми масової комунікації (інституційні форми масової комунікації, публіцистично-аналітична, розповідна, демонстративно-розважальна, сугестивна). Маніпулятивна форма масової комунікації, її особливості і небезпеки. Засоби, методи, техніки масовокомунікаційного впливу.

Засоби масової комунікації: поняття, типологія. ЗМК: преса, радіо, телебачення, Інтернет. Засоби масового впливу: театр, кіно, цирк, видовища, література. Власне технічні засоби комунікації: пошта, телефон, телефакс, модем. Особливості каналів масової комунікації. Масова комунікація як чинник міжнародних відносин. Типи комунікантів у масовій комунікації в сучасному світі.

Тема 2. Сучасні дослідницькі підходи до вивчення масової комунікації

Нормативні моделі взаємодії ЗМІ та держави. Теоретичний і методологічний синкретизм. Зміна функціоналістичної парадигми альтернативною (мультипарадигмальною) парадигмою. Основні риси альтернативної парадигми. Авторитарна теорія, її сутність, пояснювальні можливості. Теорія незалежної преси (лібертаріанська теорія, теорія вільної преси). Теорія соціальної відповідальності. Теорія для медіа періоду розвитку. Спільне, що об'єднує теорію медіа періоду розвитку з іншими нормативними

теоріями. Теорія демократичної участі, її сутність, переваги, можливості та вади в різних соціальних ситуаціях.

Теорія масової комунікації Маршалла Маклюена та Д. МакКуела. Медіа-теорія Г. М. Маклюена як новий поворот в оцінці ЗМК. Г. М. Маклюен про холодні і гарячі засоби комунікації. Г. М. Маклюен про зміни, викликані введенням писемності і друку як ЗМК. Теорія медіа як ампутація. Карта теорій мас-медіа, запропонована Д. МакКуелом. Процес медіації, види та елементи мас-медіа. Принципи, структури і функціонування мас-медіа. Проблема відповідальності мас-медіа перед суспільством. Д. МакКуел про інформацію, мережеву комунікацію та Інтернет.

Тема 3. Структура системи засобів масової комунікації. Характеристика каналів мас-медіа і напрямки їх діяльності

Глобалізація систем масової комунікації. Медіакратія та її особливості у країнах розвинених та нових демократій. Масмедійний відбір. Масмедійна трансформація. Реальні й опосередковані події. Поставлені події (псевдоподії) та їх висвітлення у медіа.

Друковані ЗМК, їх розвиток, особливості передачі інформації, їх вплив. Різновиди друкованих ЗМІ: періодичність видання, спосіб збуту, ареал розповсюдження, стиль інформації, ступінь журналістської незалежності. Аудіовізуальні ЗМК (радіо і телебачення). Радіо: розвиток, особливості передачі інформації та вплив. Телебачення: розвиток, особливості передачі інформації, вплив. Різновиди аудіовізуальних ЗМК за програмним продуктом та організаційно-правовою формою. Мультимедійні ЗМІ.

Інтернет як засіб масової інформації: розвиток, особливості передачі інформації, вплив. Види Інтернет-комунікацій. Первинні ресурси у всесвітній інформаційній мережі Інтернету. Державні первинні ресурси, медійні первинні ресурси, первинні ресурси інституцій громадянського суспільства. Комунікації електронною поштою. Тематичні Інтернет-форуми. Чати. Інтрамережі.

Типологія періодичної преси. Розвиток друкованих ЗМІ. Суспільно-правове ТБ як західноєвропейська модель. Принципи суспільного мовлення. Комерційні телемережі як американська модель національного мовлення. Перспективи розвитку цифрового телебачення. Державне, громадське, комерційне, приватне і міжнародне радіомовлення. Інформаційні агентства.

Тема 4. Аудиторія засобів масової комунікації

Теорії необмеженого і обмеженого впливу засобів масової комунікації на людей. Теорія магічної кулі. Концепції пропаганди. Теорія формування громадської думки У. Ліппмана.

Аудиторія засобів масової інформації. Особливості масової аудиторії. Реальна і потенційна аудиторія. Спеціалізована і масова аудиторія. Цільова аудиторія. Соціальні потреби як об'єктивна основа інформаційних потреб. Суб'єктивні та об'єктивні характеристики аудиторії: інформаційні потреби, інтереси, мотиви звернення до ЗМІ, запити, очікування, характеристики споживання масової інформації. Новини як жанр журналістики.

Тенденції інформаційного поведінки аудиторії сучасних українських ЗМІ. Ставлення аудиторії до ЗМІ. Створення матеріалів для окремих типів та груп масової аудиторії. Засоби маніпулювання свідомістю як елемент масових комунікацій. Вербальна агресія як засіб маніпулювання свідомістю у сфері масових комунікацій. Інформаційні війни як форма впливу на масову аудиторію.

Тема 5. Дослідження нових медіа на рубежі XX-XXI ст.

Три моделі сучасних медіасистем (Деніел С. Галлін, Паоло Манчіні). Нові підходи до дослідження ЗМК. Теорії і концепції комп'ютерної комунікації. Дослідження сучасних тенденцій в масовій комунікації: глобалізація, демасовізація, конгломерація, конвергенція, концепція інтерактивного суспільства. Особливості аудиторії багатоканального медіасередовища. Журналістика в контексті нових медіа. Публічна сфера і нові медіа. Нові медіа, мережеве суспільство. Параметри, за якими досліджуються сучасні медіа-системи.

Ефекти масової комунікації. Актуалізація вивчення ефектів масової комунікації в різних сферах суспільного життя. Поняття ефекту масової комунікації. Етапи і основні теорії дослідження ефектів масової комунікації. Джерела інформації про ефекти масової комунікації. Напрямки діяльності мас-медіа: модель поінформованості (модель уваги або лематизації); модель важливості (модель підкреслювання або оцінювання тем); модель пріоритетів (переваг або структуризації тем).

Дисципліна «Міжнародні комунікації»

Тема 1. Комунікація та її роль у міжнародних відносинах, особливості міжнародних комунікацій. Основні моделі та методи комунікації.

Основні поняття. Роль комунікацій у сучасному суспільстві. Загальні характеристики комунікації. Зовнішньополітичний образ України та завдання міжнародних комунікацій. Відмінності міжнародних комунікацій. Асиметрія міжнародного інформаційного обміну. Теорія переговорів. Переговори з терористами. Примусова дипломатія. Основні проблеми та завдання моделювання. Типи моделей. Моделі комунікації, пов'язані з аргументацією. Моделі іміджевої комунікації. Основні підходи до аналізу комунікацій. Контент-аналіз. Аналіз текстів політичних лідерів. Когнітивне картування й операційне кодування.

Тема 2. Міжнародні комунікації в умовах цифрової економіки. Міжнародні бізнесові комунікації та комунікативні дискурси.

Впровадження і використання цифрових технологій зберігання, обробки й передачі інформації в усі сфери людської діяльності. Поняття «цифрова економіка». Принципи цифровізації економіки України. Поняття та функції «бізнес-комунікації». Ознаки бізнес-комунікацій. Інструменти та принципи бізнес-комунікацій. Поняття дискурсу. Політичний дискурс. Етикетний дискурс.

Тема 3. Міжнародні політичні комунікації та комунікації у сфері культури

Поняття та суб'єкти політичної комунікації. Зовнішня і внутрішня політична комунікація. Політична інформація. Рівні інформаційних потоків в системі політичної комунікації. Культура й суспільство. Вплив інтернаціоналізації й глобалізації на суспільство. Приклади культурних відмінностей. Особливості взаємодії культур.

Тема 4. Новітні інформаційні технології у міжнародній комунікації. Технічні аспекти міжнародних комунікацій.

Вимоги до новітніх інформаційних технологій. Паблік рілейшнз. Пропаганда. Комунікація у теорії прийняття рішень. Комунікація й розвідка. Середовища передачі даних. Системи передачі даних. Лінії й канали зв'язку. Оцінка систем передачі інформації.

Тема 5. Інформаційні конфлікти й комунікація. Стратегічні міжнародні комунікації України.

Приклади інформаційних конфліктів. Конфлікт у системі знань конфліктології. Інформаційна асиметрія та конфлікт. Кібернетична злочинність і тероризм. Концептуальні і прикладні аспекти стратегічних комунікацій як інноваційного інструментарію у сфері міжнародних відносин. Роль стратегічних комунікацій у практиці дипломатичної діяльності провідних міжнародних акторів та України.

Дисципліна: «Міжнародна інформація»

Тема 1. Основні поняття міжнародних інформаційних відносин.

Міжнародні інформаційні відносини. Глобальне інформаційне суспільство. Глобальна інформаційна інфраструктура. Міжнародний інформаційний простір. Міжнародний обмін інформацією. Міжнародна інформаційна політика. Формування міжнародних інформаційних відносин як спеціалізованої галузі міжнародного співробітництва. Основні поняття міжнародних інформаційних відносин. Принципи міжнародних інформаційних відносин. Суб'єкти та об'єкти міжнародних інформаційних відносин. Проблема асиметрії інформаційного розвитку та «інформаційний розрив».

Тема 2. Інформаційна парадигма глобального розвитку.

Концептуальні підходи до вивчення феномену глобалізації комунікації. Наукові теорії трансформації міжнародних відносин на основі феномену глобалізації комунікації. Теоретичні і прикладні аспекти становлення та розвитку глобального інформаційного суспільства. Моделі становлення інформаційного суспільства. Міжнародні, регіональні та національні стратегії побудови інформаційного суспільства.

Тема 3. Міжнародна інформаційна діяльність. Інформаційна діяльність світових та регіональних міжнародних організацій.

Міжнародна інформаційна діяльність: поняття, види та її основні напрями. Мета та функції міжнародної інформаційної діяльності. Міжнародні договори і угоди в галузі інформації. Роль міжнародної інформації в системі ООН. Діяльність Комітету ООН з інформації. Основні функції Департаменту суспільної інформації ООН. Діяльність інформаційних центрів ООН. Роль

ЮНЕСКО у вирішенні світових інформаційних проблем. Стратегії ЮНЕСКО у галузі інформації і комунікації.

Тема 4. Інформаційні війни.

Виникнення терміну «інформаційна війна». Стратегічне інформаційне протиборство. Завдання і мета інформаційних війн. Методи і способи ведення інформаційних війн. Історія розвитку технології ведення інформаційної війни. Покоління сучасних інформаційних війн. Види інформаційних війн: психологічна війна, кібервійна, мережева війна, ідеологічна диверсія тощо. Форми ведення інформаційної боротьби у сучасних інформаційних війнах.

Тема 5. Інформаційна безпека.

Поняття та сутність інформаційної безпеки країни. Механізм забезпечення національної інформаційної безпеки. Державна політика України в сфері національного інформаційного простору. Національні інтереси в інформаційній сфері. Політика формування національного інформаційного простору. Інформаційна безпека у сучасному світі. Стратегія інформаційної безпеки. Класифікація інформації за ступенем її таємності. Міжнародний аспект захисту інформації.

Дисципліна: «Інформаційно-аналітична діяльність в міжнародних відносинах»

Тема 1. Інформаційно-аналітична діяльність (ІАД) в структурі інформаційної діяльності.

Інформація як основа вивчення інформаційно-аналітичної діяльності. Поняття про інформаційну, аналітичну, інформаційно-аналітичну діяльність (ІАД). Види ІАД. Методи ІАД. Рівні ІАД. Функції ІАД. Об'єкт та предмет інформаційно-аналітичної роботи. Процес ІАР і його основні стадії. Джерела інформації. Відкриті та закриті джерела та їх різновиди. Джерела виявлення інформації. Основні вимоги до джерел інформації.

ІАД в структурі міжнародних відносин. Інформаційний пошук. Регламент інформаційного пошуку: іменний, посилковий, семантичний, ситуаційний методи. Дезінформація та її види.

Тема 2. Зміст інформаційно-аналітичної роботи (ІАР). Інформаційно-аналітичні дослідження як вихідне поняття ІАД. Етапи ІАД дослідження. Організація ІАР. Засоби ІАР. Інтелектуальні засоби. Технічні засоби. Використання автоматизованих банків даних, інформаційних мереж і комунікацій. Автоматизоване робоче місце аналітика. Експертні системи. Поняття, види, форми і завдання інформаційно-аналітичних досліджень. Стратегія аналітичної роботи (головні принципи).

Етапи інформаційно-аналітичних досліджень. Визначення проблемної ситуації. Формулювання мети і завдань дослідження. Розробка гіпотез, вибір моделей. Розробка програми, робочого плану й інструментарію дослідження. Основи обробки вхідних інформаційних потоків та видачі аналітичної продукції. Оцінка достовірності інформації. Верифікація інформації.

Технологічні аспекти інформаційно-аналітичних досліджень. Вихідна інформація для інформаційно-аналітичних досліджень. Документ, його види та класифікація. Первинно-документний та вторинно-документний рівень інформації. Різновиди первинних і вторинних документів. Бібліографічні документи. Структура і функції документа.

Тема 3. Методологічні аспекти ІАД. Метод, методологія, методика. Співвідношення методології і методики. Принципи і методи дослідження міжнародної інформації. Системний підхід в інформаційно-аналітичних дослідженнях. Методи та методики, що становлять основу інформаційно-аналітичних досліджень. Методи розробки гіпотез і вимоги до них. Наукова, загальна, робоча гіпотеза. Характеристика комплексних методів досліджень та базові аналітичні методики (моделювання, екстраполяція, методи експертних оцінок, «мозкового штурму», метод Дельфі).

Контент-аналіз як формалізований метод аналізу документів. Основні характеристики, принципи та види контент-аналізу. Івент-аналіз. Когнітивне картування. Припущення і передбачення в інформаційно-аналітичній діяльності. Сутність і зміст наукового передбачення. Класифікація методів прогнозування. Типологія прогнозів у сфері міжнародних відносин.

Тема 4. Методи аналітико-синтетичної обробки первинної інформації. Аналітико-синтетична обробка документів як відображення загальних закономірностей розумового процесу. Інформаційний аналіз. Інформаційно-пошукові системи: традиційні (бібліотечні каталоги, бібліографічні та фактографічні картотеки, бібліографічні покажчики, різноманітні інформаційні видання) і нетрадиційні (бібліографічні, реферативні та фактографічні бази даних). Загальнонаукові методи в процесах аналітико-синтетичної обробки документів: аналіз, синтез, узагальнення, абстрагування тощо. Методи статистичного аналізу: кореляційний аналіз, факторний аналіз.

Тема 5. Інформаційно-аналітична робота в закордонних установах. Основи організації державної роботи по збиранню та аналізу зовнішньополітичної інформації. Основні джерела інформації, які використовують співробітники закордонних представництв. Головні умови до зовнішньополітичної інформації.

Дезінформація, направлена інформація. Кулуарна дипломатія як спосіб збирання інформації. Дипломатичні документи. Види інформаційних документів, які готуються у посольствах, генеральних консульствах та торговельних представництвах.

Специфічні особливості інформаційно-аналітичного забезпечення органів державної влади. Функції зовнішньої розвідки. Види розвідувальної інформації. Оцінка розвідувальної інформації. Достовірність, актуальність і повнота розвідувальної інформації. Відповідальність, аналітичний рівень та цінність розвідувальної інформації. Особливості розвідувальної інформації.

ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДО ЕКЗАМЕНУ

Дисципліна: «Міжнародні відносини та світова політика»

1. Міжнародні відносини та зовнішня політика другої половини 40-х - у 60-х рр. ХХ ст.
2. Світова політика у 70-х – 80-х рр. ХХ ст.
3. Завершення “холодної війни” та основні тенденції розвитку світової політики наприкінці 80 на початку 90-х рр. ХХ ст.
4. Процеси європейської інтеграції у другій половині ХХ ст.
5. Американська система міжнародних відносин другої половини ХХ – початку ХХІ ст.
6. Система міжнародних відносин Центрально-Східної Європи у другій половині ХХ ст.
7. Міжнародні відносини на Близькому та Середньому Сході та в Африці доби біполярної системи міжнародних відносин:
8. Міжнародні відносини в Азії та АТР у другій половині ХХ ст.
9. Основні параметри сучасної системи міжнародних відносин.
10. Міжнародні відносини на у сучасному геополітичному просторі.
11. Європейська система міжнародних відносин на сучасному етапі.
12. Міжнародні відносини на Близькому та Середньому Сході та в Африці.
13. Міжнародні відносини у Південній Азії та АТР.
14. Зовнішня політика США, Канади та американська система міжнародних відносин на сучасному етапі.
15. Зовнішня політика України від проголошення незалежності до наших днів.

Дисципліна: «Дипломатична та консульська служба»

1. Становлення й розвиток дипломатії та дипломатичної служби в Україні.
2. Центральні (внутрішні) конституційні органи зовнішніх зв'язків, їх завдання та функції.
3. Закордонні органи зовнішніх зв'язків, їх види та особливості їхньої практичної діяльності.
4. Спеціалізовані органи зовнішніх зв'язків. Особливості їх функціонування.
5. Порядок та процедура призначення посла та консула на посаду.
6. Роль і значення постійних представництв при міжнародних організаціях. Структура і персонал. Привілеї та імунітети.

7. Поняття й види міжнародних конференцій та нарад. Організація їх роботи.
8. Структура та методи роботи Міністерства закордонних справ України.
9. Розкрити значення «іммунітет від юрисдикції».
10. Розкрити поняття «особиста недоторканність».
11. Види й структура дипломатичних представництв за кордоном.
12. Персонал дипломатичних представництв та його категорії. Дипломатичні ранги України.
13. Функції дипломатичних представництв, принципи і засоби їх виконання.
14. Особисті привілеї та іммунітети персоналу дипломатичного представництва: повні і обмежені.
15. Особливості встановлення консульських відносин. Призначення консульської служби, її цілі і завдання.
16. Початок і завершення консульської місії.
17. Процедура призначення консула в посаду.
18. Консульські установи: їх класифікація, правовий статус і особливості діяльності.
19. Обов'язки посадових осіб консульського представництва.
20. Структура дипломатичного представництва за кордоном.

Дисципліна: «Теорія масової комунікації»

1. Поняття про масову комунікацію і сучасний медіапростір.
2. Етапи розвитку масової комунікації. Етапи дослідження медіа-впливів. Погляди на масову комунікацію Карла Ховленда, Поля Лазарсфельда, Гарольда Лассуелла, Курта Левіна, Самуеля Стауффера, Дугласа Веплса.
3. Процес масової комунікації, його сутність, структура, компоненти. Особливості каналів масової комунікації.
4. Глобалізація систем масової комунікації.
5. Основні наукові течії, принципи й підходи до вивчення масової комунікації. Три моделі сучасних медіасистем (Деніел С. Галлін, Паоло Манчіні).
6. Теорії необмеженого і обмеженого впливу засобів масової комунікації на людей. Теорія магичною кулі. Концепції пропаганди. Теорія формування громадської думки У. Ліппмана.
7. Нормативні теорії взаємодії засобів масової інформації і держави. Чотири теорії преси Ф. Сіберта, У. Шрамма, Т. Пітерсона.
8. Теорія масової комунікації Г. М. Маклюєна.
9. Теорія масової комунікації Д. МакКуела.

10. Роботи по теорії масової комунікації представників Франкфуртської школи (Т. Адорно, В. Беньямін, Г. Маркузе, М. Хоркхаймер).

11. Формати масової комунікації (формат прямого ефіру, формат новин, формат публіцистичної програми, формат рекламної акції і т. ін.).

12. Форми масової комунікації (інституційні форми масової комунікації, публіцистично-аналітична, розповідна, демонстративно-розважальна, сугестивна). Маніпулятивна форма масової комунікації, її особливості і небезпеки.

13. Види масової комунікації та їх характеристика (масмедійні комунікації, рекламна комунікація, PR-комунікації, пропагандистська, агітаційна комунікація).

14. Поняття нових медіа. Їх місце на сучасному медіа ринку та перспективи розвитку в умовах інформатизації суспільства. Класифікація нових медіа.

15. Параметри, за якими досліджуються сучасні медіа-системи. Фактори масової комунікації. Теорія фреймінгу і розвиток масових комунікацій. Теорія праймінгу і розвиток масових комунікацій.

16. Засоби масової комунікації: поняття, типологія. ЗМІ: преса, радіо, телебачення, Інтернет; засоби масового впливу: театр, кіно, цирк, видовища, література; власне технічні засоби: пошта, телефон, телефакс, модем.

17. Аудиторія засобів масової комунікації: поняття, види, характеристика.

18. Напрямки діяльності мас-медіа: модель поінформованості (модель уваги або лематизації); модель важливості (модель підкреслювання або оцінювання тем); модель пріоритетів (переваг або структуризації тем).

19. Медіаграмотність: поняття, принципи, роль медіаосвіти у підвищенні медіаграмотності різних соціальних груп.

20. Ефекти масової комунікації. Етапи дослідження та основні теорії ефектів масової комунікації.

Дисципліна: «Міжнародні комунікації»

1. Комунікація та її роль у міжнародних відносинах.
2. Основні моделі комунікації.
3. Методи комунікативного аналізу.
4. Комунікативні дискурси.
5. Теорія переговорів.
6. Особливості міжнародних комунікацій.
7. Міжнародні комунікації в умовах цифрової економіки.
8. Міжнародні бізнесові комунікації.
9. Міжнародні політичні комунікації.
10. Моделі іміджевої комунікації.

11. Зовнішня і внутрішня політична комунікація.
12. Міжнародні комунікації у сфері культури.
13. Новітні інформаційні технології у міжнародній комунікації.
14. Комунікація й розвідка.
15. Технічні аспекти міжнародних комунікацій.
16. Інформаційні конфлікти й комунікація.
17. Кібернетична злочинність і тероризм.
18. Стратегічні міжнародні комунікації України.
19. Концептуальні і прикладні аспекти стратегічних комунікацій як інноваційного інструментарію у сфері міжнародних відносин.
20. Роль стратегічних комунікацій у практиці дипломатичної діяльності провідних міжнародних акторів та України.

Дисципліна: «Міжнародна інформація»

1. Основні риси інформаційної цивілізації.
2. Суб'єкти та об'єкти інформаційних відносин.
3. Основні види інформаційної діяльності.
4. Види інформації за змістом.
5. Міжнародна інформаційна діяльність.
6. Міжнародний інформаційний простір.
7. Визначення міжнародної інформації та її функції.
8. Визначення джерел інформації.
9. Класифікація джерел інформації.
10. Міжособистісні джерела інформації.
11. Опосередковані джерела інформації.
12. Джерела загального характеру.
13. Джерела спеціальної та персональної інформації.
14. Закриті та конфіденційні джерела інформації.
15. Основні принципи міжнародного інформаційного права.
16. Міжнародні документи, які гарантують права людини на інформацію.
17. Поняття інформаційної безпеки.
18. Міжнародна інформаційна безпека.
19. Основні напрями міжнародного співробітництва в області забезпечення інформаційної безпеки.
20. Поняття інформаційної зброї.

Дисципліна: «Інформаційно-аналітична діяльність в міжнародних відносинах»

1. Завдання ІАД у системі міжнародних відносин.
2. Критерії оцінки аналітичної інформації.

3. Джерела інформації. Дезінформація.
4. Основні етапи інформаційно-аналітичного дослідження.
5. Засоби інформаційно-аналітичної роботи.
6. Документні ресурси та їх види.
7. Первинно-документний та вторинно-документний рівні інформації.
8. Методи та підходи в інформаційно-аналітичних дослідженнях.
9. Методи розробки гіпотез і вимоги до них.
10. Базові аналітичні методика.
11. Припущення і передбачення в інформаційно-аналітичній діяльності.
12. Основи аналітико-синтетичної обробки документної інформації.
13. Методи аналітико-синтетичної обробки даних.
14. Контент-аналіз як метод інформаційно-аналітичних досліджень.
15. Івент-аналіз як метод інформаційно-аналітичних досліджень.
16. Методи прогнозування.
17. Узагальнення як метод опрацювання інформації.
18. Інформаційно-аналітичні структури.
19. Основні завдання державних інформаційно-аналітичних структур України в галузі міжнародних відносин.
20. Забезпечення органів державної влади розвідувальною інформацією. Види та особливості розвідувальної інформації.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Дисципліна: «Міжнародні відносини та світова політика»

1. Бадах Ю. Г. «Холодна війна» та її виміри (1946-1991) / Ю. Г. Бадах. К.: КНТЕУ, 2009. 456 с.
2. Врублевський В. Український шлях. Начерки: геополітичне становище України та її національні інтереси. / В. Врублевський, В. Хорошковський. К.: Демократична Україна, 1997. 426 с.
3. Зінченко А. Л. Історія дипломатії: від давнини до Нового часу / А. Л. Зінченко. К.: Проза, 2005. 560 с.
4. Зовнішня політика України в умовах глобалізації. Анотована історична хроніка міжнародних відносин (1991-2003) / С. В. Віднянський [та ін.]; НАН України, Інститут історії України. К.: Генеза, 2004. 616 с.
5. Іваницька О. П. Зовнішня політика країн Західної Європи та Північної Америки у постбіполярний період (1990-і – 2000-і роки): Навч. посіб. / О. П. Іваницька. К.: Видавничий Дім «Слово», 2012. 720 с.
6. Іваницька О. П. Історія міжнародних відносин (1918-1945 роки): Навч. посіб. / О. П. Іваницька. К.: Видавничий Дім «Слово», 2011. 632 с.
7. Історія міжнародних відносин (від Стародавнього світу до початку ХХ ст.): Навч. посіб. / Я. Б. Турчин, Р. Б. Демчишак, Т. І. Плазова. Львів: Вид-во Львів. політехніки, 2013. 139 с.
8. Коппель О. А. Міжнародні відносини ХХ століття / О. А. Коппель. О. С. Пархомчук. К.: Школяр, 1999. 255 с.
9. Коппель О. А. Міжнародні системи. Світова політика / О. А. Коппель. О. С. Пархомчук. К.: ФАДА, ЛТД. 2001. 224 с.
10. Кучменко Е. М. Історія міжнародних відносин першої половини ХХ ст. : у 2 ч. / Е. М. Кучменко. К. : ІПК ДСЗУ, 2007. Ч. 1. 369 с.; Ч. 2. 386 с.
11. Кучик О. С. Зовнішня політика України: навчальний посібник / О. С. Кучик, О. А. Заяць. К.: Знання, 2010. 334 с.
12. Мальський М. З. Теорія міжнародних відносин / М. З. Мальський, М. М. Мацях. К.: Знання, 2007. 461 с.
13. Мартиненко А. К. Міжнародні відносини 1945-1975 років: навчальний посібник / А. К. Мартиненко, Б. А. Мартиненко. К.: Ліра-К, 2007. 366 с.
14. Міжнародні відносини та зовнішня політика (1945–1970-ті роки): підруч. / В. А. Манжола, М. М. Білоусов, Л. Ф. Гайдуков та ін. К.: Либідь, 1999. 558 с.
15. Міжнародні відносини та зовнішня політика (1980-2000-ні роки): підруч. / В. А. Манжола, М. М. Білоусов, Л. Ф. Гайдуков та ін. К.: Либідь, 2001. 622 с.
16. Міжнародні відносини і зовнішня політика / Л. Ф. Гайдуков, В. Г. Кремень, Л. В. Губерський [та ін.]. К.: Либідь, 2001. 265 с.

17. Міжнародні відносини та світова політика: Підручник / Кер. авт. кол. В. Ю. Крушинський; за ред. В. А. Манжоли. К.: ВПЦ «Київський університет», 2010. 863 с.

18. Пронь С.В. Міжнародні відносини та зовнішня політика. 1914-1991 роки: Навч. посіб. / С. В. Пронь. Миколаїв: Вид-во МДГУ ім. П. Могили, 2009. 140 с.

19. Хижняк І. А. Нова історія міжнародних відносин у системному форматі (1648- 1918): Підручник / І. А. Хижняк. К.: Персонал, 2009. 224 с.

20. Чекаленко Л. Д. Зовнішня політика України (від давніх часів до наших днів): Підручник / Л. Д. Чекаленко, С. Г. Федуняк. К.: ДП «Вид. дім «Персонал», 2010. 464 с.

Дисципліна: «Дипломатична та консульська служба»

21. Гуменюк Б.І., Щерба О.В. Сучасна дипломатична служба: навч. посібник. К.: Видав-во «Либідь», 2010. 255 с.

22. Гуменюк Б. І. Основи дипломатичної і консульської служби: навч. посібник, К.: Либідь, 2004. 248 с.

23. Ренецький В. Дипломатичне і консульське право. Л., 2002.

24. Сардачук П. Д., Кулик О. П. Дипломатичне представництво: організація і форми роботи: навч. Посібник. К.: Україна, 2001.

25. Сагайдак О.П. Посольство і консульство: організація і форми роботи: навч. посібник / О.П. Сагайдак, П.Д. Сардачук; ПНУ ім. Стефаніка, ЛНУ ім. І. Франка. К.: Знання, 2014. 317 с.

26. Сагайдак О.П. Дипломатичний протокол та етикет. К.: Знання, 2010. 398 с.

27. Тимошенко Н.Л. Ділова культура дипломата: навч. Посіб. / Н.Л. Тимошенко. К. : Знання, 2014. 199 с.

Дисципліна: «Теорія масової комунікації»

28. Іванов В. Основні теорії масової комунікації і журналістики. Київ: Центр вільної преси, 2010. 258 с.

29. Різун В. В. Теорія масової комунікації: підруч. для студ. галузі 0303 «Журналістика та інформація». Київ: Просвіта, 2008. 260 с.

30. Штромайєр Г. Політика і мас-медіа; пер. з нім. Київ: Видавничий дім «Києво-Могилянська академія», 2008. 303 с.

31. DeFleur M.L. Mass communication theories: explaining origins, processes, and effects. Boston: Allyn & Bacon, 2010.

32. McQuail D. Mcquail's mass communication theory (6th edition). London; Thousand Oaks, Calif. : Sage Publications, 2010.

Дисципліна: «Міжнародні комунікації»

33. Холод О. Соціальні комунікації: тенденції розвитку: навч. посіб. 2-ге вид., перероб. і доп. К.: Видавництво «Білий Тигр», 2018. 370 с

34. Квіт С. М. Масові комунікації. Київ : Києво-Могилянська академія, 2018. 352 с.

35. Комунікативні технології інформаційного суспільства: монографія / [А. І. Гусєв, Н. О. Довгань, О. В. Івачевська, Н. С. Малєєва, І. В. Петренко]; за наук. ред. А. І. Гусєва. Кропивницький: Імекс-ЛТД, 2020. 142 с.

36. Мак-Люєн М. Галактика Гутенберга: становлення людини друкованої книги / пер. з англ. Київ: Ніка-Центр, 2015. 388 с

37. Почепцов Г. Від покемонів до гібридних війн: нові комунікативні технології ХХІ століття. К.: Видавничий дім «Києво-Могилянська академія», 2017. 260 с.

Дисципліна: «Міжнародна інформація»

38. Міжнародна інформація: терміни і коментарі: навч. посіб. / Є. А. Макарєнко та ін.; Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. К.: Центр вільної преси, 2016. 518 с.

39. Карпчук Н.П. Міжнародна інформація та суспільні комунікації: навч. посіб. для студ. закл. вищ. освіти / Н. П. Карпчук. Луцьк, 2018. 514 с.

40. Варєнко В.М. Інформаційно-аналітична діяльність / В. М. Варєнко. К.: Талком, 2014. 416 с.

41. Захарова В.І. Основи інформаційно-аналітичної діяльності / В.І. Захарова, Л.Я Філіпова. К.: «Центр учбової літератури», 2013. 336 с.

42. **Муковський І.Т.** Інформаційно-аналітична діяльність у міжнародних відносинах: навч. посіб. / Муковський І.Т., Міщенко А.Г., Шевченко М. М. К.: Кондор, 2012. 224 с.

43. Запорожець О.Ю. Міжнародна інформація. Конспект лекцій. К.: Центр вільної преси, 2010. 38 с.

44. Гондюл В.П. Вступ до спеціальності «Міжнародна інформація»: підручник / В.П. Гондюл, М.М. Рижков, О.М. Андрєєва. К.: Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2009. 383 с.

45. Почепцов Г.Г. Інформаційна політика: навч. посіб. для студентів ВНЗ, аспірантів, викладачів / Почепцов Г.Г., Чукут С.А. К.: Знання, 2008. 663с.

Дисципліна: «Інформаційно-аналітична діяльність в міжнародних відносинах»

46. Міжнародна інформація: терміни і коментарі: навч. посіб. / Є. А. Макарєнко [та ін.]; Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. К.: Центр вільної преси, 2016. 518 с.

47. Варєнко В.М. Інформаційно-аналітична діяльність / В.М. Варєнко. К.: Талком, 2014. 416 с.

48. Захарова В.І. Основи інформаційно-аналітичної діяльності / В.І. Захарова, Л.Я Філіпова. К.: «Центр учбової літератури», 2013. 336 с.

49. **Муковський І.Т.** Інформаційно-аналітична діяльність у міжнародних відносинах: навч. посіб. / Муковський І.Т., Міщенко А.Г., Шевченко М. М. К.: Кондор, 2012. 224 с.

50. Митко А.М. Інформаційно-аналітична діяльність у міжнародних відносинах: навч. посіб. / А.М. Митко. Луцьк: Терен, 2012. 262 с.

51. Запорожець О.Ю. Міжнародна інформація. Конспект лекцій. К.: Центр вільної преси, 2010. 38 с.

52. Гондюл В.П. Вступ до спеціальності «Міжнародна інформація»: підручник / В.П. Гондюл, М.М. Рижков, О.М. Андреева. К.: Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2009. 383 с.

53. Почепцов Г.Г. Інформаційна політика: Навч. посіб. для студентів ВНЗ, аспірантів, викладачів / Почепцов Г.Г., Чукут С.А. К., 2008. 663с.

Програму схвалено:

на засіданні кафедри міжнародних відносин, міжнародної інформації та безпеки, протокол № 13 від 25.03.2024 р.

Програму погоджено:

на засіданні науково-методичної комісії факультету міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу, протокол № 11 від 26.03.2024 р.

на засіданні Вченої ради факультету міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу, протокол № 14 від 28.03.2024 р.

Голова фахової атестаційної комісії
в.о. завідувача кафедри міжнародних відносин,
міжнародної інформації та безпеки

Ірина ПЕРЕСИПКІНА

В.о. декана факультету міжнародних економічних відносин
та туристичного бізнесу

Тетяна МІРОШНИЧЕНКО

Затверджено на засіданні Приймальної комісії Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна, протокол № 2_ від 15.04. 2024 р.

Відповідальний секретар Приймальної комісії
Харківського національного університету
імені В.Н. Каразіна

Сергій ЄЛЬЦОВ